

Yard. Doç. Dr. Kazım Kılıç
Özel RÖPORTAJ

TÜRKİYE KATILIM BANKALARI BİRLİĞİ
GENEL SEKRETERİ **OSMAN AKYÜZ:**

KRİZİ KÖRFEZ FONLARIYLA AŞARIZ

Türkiye, IMF ile anlaşma yapacak. IMF'den gelecek para 20-25 milyar dolar. Ancak Türkiye, bundan daha büyük kaynağı Körfez'den kira sertifikası ile getirebilir.

23 yılı geride bırakan katılım bankaları, gerek mali yapıları bakımından, gerekse şubeleşme açısından müthiş bir performans gösterdi.

Türkiye, tarihinin yine en ağır krizlerinden birini yaşıyor. Ama bir farkla, bu krizi Amerikan menşeli ve global finansal krizi tetikledi. Yaklaşık 2 yıldır durgunluk trendi içinde olan Türkiye, bu krizin baskısı altına girdi. Ancak bu sefer bankalar değil, reel sektör kriz dalgasına kapıldı. Bankalar son yıllarda gerçekleştirilen yapısal önlemler sayesinde bu fırtınaya yalananmadı. Ama çok daha ilginç, katılım bankaları bu fırtınalı dönemde bile yüzde 30'lar civarında büyümeye devam etmesi oldu. 23 yılı geride bırakan katılım bankaları, gerek mali yapıları bakımından, gerekse şubeleşme açısından müthiş bir performans gösterdi. Deneyimli bankacı, Katılım Bankaları Birliği Genel Sekreteri Osman Akyüz, sektörün 2008 yılı performansını, krizin Türk ekonomisine yansımalarını ve çözüm önerilerini Ekovitrin'e anlattı.

■ **2008 yılı Türk ekonomisi açısından bir hayli sancılı geçti. Katılım bankaları açısından 2008 nasıl bir yıldır?**

Katılım bankalarımız geçen yılı iyi geçirdi. 2008 yılı bizim açımızdan verimli bir yıl oldu. Hem büyüme açısından, hem karlılık açısından. 2008'in geçici rakamları aşağı yukarı belli oldu. Örneğin toplanan fonlar açısından sektör, TL bazında yüzde 29 büyümüş. Bizim tabirimizle kullanılan fonlar, bankacılık tabiriyle krediler yüzde 31 büyümüş. Katılım bankalarının toplam aktif yüzde 33 büyümüş. Şube sayımız yüzde 27 büyümüş, 536 şubeye ulaşmış katılım bankaları. Personel sayımız da yüzde 20

büyümüş. Yani bu rakam ve oranlar, reel büyümenin bir göstergesidir.

■ **Bu büyüme içinde karlılık oranlarının durumu nedir? Orada da artış var mı?**

Karlar henüz belli olmadı ama karlılığımız da geçen yıla göre iyi. Tahminen yüzde 30 civarında bir büyümeyle neticelenecek.

■ **Global kriz ve Türk ekonomisinin içinde bulunduğu siyasal çalkantılara rağmen katılım bankalarının bu performansını neye bağlıyorsunuz?**

Katılım bankaları 23 yılını bitirdi, 24. yıla girdi. Türkiye'de katılım bankacılığı artık oluşum sürecini tamamladı. Bundan böyle gelişim sürecini yaşıyor. Katılım bankaları, bankacılık sistemimizi daha da büyük boyutlara inşa edilecek. Türkiye'de henüz bankalarla, finans işiyle tanışmayan binlerce tasarruf sahibinin, binlerce girişimcinin olduğuna inanıyoruz. Onları da sisteme dahil edeceğiz. Kayıt içi ekonomi büyüyor. Katılım bankaları kayıt içi ekonomiyi büyüten bir bankacılık yapıyorlar. Finansman sağlarken bizzat reel sektöre finansman sağlıyorlar. Tasarruf alırken de bunu kayıtlı ekonomiye kanallıyorlar. Türkiye'de katılım bankacılığı bankacılık sektörümüzün ayrılmaz bir parçası haline geldi. Katılım bankalarının hem yöneticileri, hem sahipleri ülke geneline bu bankaları yaymak için şubeleşme hizmetini yaygın bir şekilde sürdürüyorlar. Bankalar da zaten para kazandıkları gelişme potansiyelleri var. Dolayısıyla bu durum devam edecek.

■ **Uzun yıllar önyargılar ve ideolo-**

jik yaklaşımlarla katılım bankalarının önüne set çekildi. Yapılan yasal düzenlemelerle engeller büyük ölçüde kaldırıldı. Artık bu önyargı ve ideolojik yaklaşımların sona erdiğini söyleyebilir miyiz?

Türkiye bu konuda çok büyük mesafeler kat etti. Katılım bankacılığımız, bankacılık sistemimizin ayrılmaz parçası haline geldi. Mevzuata, düzenlemeye ilişkin bütün noksanlıklar giderildi. Katılım bankalarımız da diğer bankalarımızla eşit statüye kavuştu. Şunu söyleyebiliriz ki; katılım bankalarımızla diğer bankalar arasında rekabet eşitliği alanında her hangi bir fark kalmadı. Mevzuat düzenlemeleri büyük oranda tamamlandı. Dünyada da

zaten faizsiz bankacılık, katılım bankacılığı son yılların gözde bankacılık türü haline geldi. Bu Türkiye'deki gelişmelere de yansdı. Katılım bankaları artık gelişme ve büyüme sürecine girdiler. Dolayısıyla bu kuruluşlar Türkiye ekonomisine, finans sistemine katkı sağlamaya devam edecekler.

■ **Global krizle birlikte dünyada faizsiz bankacılığa büyük ilgi var. Bu ilgiye neye bağlıyorsunuz?**

Bir defa çok büyük bir küresel finans krizi yaşamaktayız. Şimdi bu kriz reel ekonomilere büyük oranda yayıldı. Ne kadar süreceği, hangi ülkeyi nasıl etkileyeceği henüz netleşmedi. Bütün dünyayla birlikte biz de bu süreci yaşıyoruz. Bu sürece girerken dünya fi-

nans sisteminde bazı noksanlıklar, bazı aşırılıklar sebebiyle bu noktalara gelindiği tespit edildi. Özellikle yatırım bankacılığının denetimden uzak olması, türev ürünlerde bir kontrol mekanizmasının oluşturulamaması, bankaların yönetimlerinin, sermayedarlarının hırs yapılarının kontrol edilememesi, sistemde bir şişmeye sebep oldu. En sonunda da mortgage kriziyle sistem çökme noktasına geldi. Bu çöküş bütün gelişmiş ve gelişmekte olan piyasaları maalesef olumsuz etkiledi. Bu çerçevede faizsiz bankacılık, yeni gelişen bir bankacılık türü olduğu için dikkat çekti. Faizsiz bankacılığın krizlere daha dayanıklı bir model olduğu da gözlemlendi. Değişik ülkelerde, 94-98 krizle-

rinde, Uzakdoğu krizlerinde İslam bankacılığı adı altında faaliyet gösteren bankalar çok iyi bir performans sergilediler krizlere karşı. Bu tabi dünya finans sisteminin, dünya bankacılık sisteminin dikkatini bu konuya çekti. Son zamanlarda Dünya Bankası, Uluslararası Para Fonu, hatta Amerika bile faizsiz bankacılığın yapısını incelemeye başladılar. Faizsiz bankacılıkta öne çıkan özellik şu; tasarrufluyla yatırımcıyı bir araya getirirken işin gerçek reel yapısıyla yüzleşme söz konusu. Yani reel ekonominin finansmanı, mal ve hizmetin finansmanı esas. Mal ve hizmetin finansmanı olmayan bir modeli katılım bankacılığında görmek mümkün değil. Balonlaşmaya sebep olabile-

GÖZLER KÖRFEZ FONLARINDA

Türkiye, kendine güvenli bir liman arayan körfez ülkelerinin fonlarını çekme arayışında.

cek işlemlerin, türev işlemlerinin toksit madde içeren sentetik yapıları katılım bankacılığında görmemiz mümkün değil. Yani faizsiz bankada, fonun nerede kullanıldığını tespit etmek durumunda. Oraya finans vermek durumunda. Netice itibarıyla bu işin sağlamlığını da, reel ekonomiyle birlikteliği de beraberinde getiriyor. Bu hakikaten tetkik edilmesi gereken, yararlanılması gereken finans prensipleri olarak öne çıkıyor. İşin ideolojik tarafını bir kenara koyarsak ki koymamız lazım. Bu tür bankacılığın tasarruf sahiplerine, kredi kullanana faydalı olduğunu herkes görüyor. Para sahibinin parasına güvenlik sağlaması gerçek gelir temin etmesi söz konusu burada. Bu prensipler, katılım bankacılığının yapısından kaynaklanan üstünlükler.

■ **Son dönemlerde dünyada faizsiz finans sektöründe öne çıkan enstrümanlardan biri de kira sertifikası olarak adlandırılan sukuk. Bu konuda bilgi verir misiniz?**

Faizsiz bankacılığın geçmişi 30-35 yıl öncesine dayanıyor. Bu süreç içinde daha çok kaynak temini ve bu kaynağın reel ekonomiyi kanallandırmak için mekanizma işler halde. Fakat menkul kıymet ayağı henüz gelişmiş değil. Dünyada da bu konuda ciddi çalışmalar yapıldı. Geliştirilen modellerden biri, uluslararası tabirle sukuk de-

nilen bir menkul kıymet. Biz Türkiye'de buna kira sertifikası diyoruz. Önümüzdeki süreçte de bu kira sertifikası yasa tasarısı tahmin ediyorum parlamentodan geçecek ve Türkiye'de de kamunun öncülüğünde bu menkul kıymet de hayata geçecek. Hem kişiler, hem bankalar, hem kurumlar buna yatırım yapar hale gelecekler. Bizim katılım bankaları olarak da böyle bir menkul kıymete ihtiyacımız var. Çünkü halktan topladığımız tüm kaynağı reel ekonominin finansmanında kullanmıyoruz. Bir kısım kaynağı likidite ihtiyaçları nedeniyle elimizde nakit olarak tutma durumundayız. Eğer bu tür menkul kıymetler arz edilir de, piyasaya çıkartılırsa bu menkul kıymetleri alıp elimizdeki kısa vadeli paraları bu menkul kıymetlerde değerlendirebileceğiz. Halkımız bu kağıtlara yatırım yapmak istiyorsa yatırım yapabilecekler. Türkiye, İslam dünyasından borçlanma ihtiyacında olarsa ki her zaman olmuştur, Ortadoğu'dan, Körfez bölgesinden bu menkul kıymet aracılığıyla rahat bir şekilde dünyada nasıl borçlanıyorsa o mekanizmayla da borçlanmış olacak.

■ **Kriz tüm dünyayı vurdu, fakat Körfez ülkeleri ayakta gözüküyor. Kira sertifikası yoluyla buradan ciddi bir kaynak elde edilebilir mi?**

Küresel finans krizi dolayısıyla

Türkiye önümüzdeki süreçte uluslararası piyasalardan daha zor kaynak bulacak. Beklentiler de bu yönde. İnşallah bu süreç çok uzamaz. Bizim enstrüman çeşitliliği oluşturup Körfez bölgesinden de böyle bir enstrümanla yani kira sertifikası enstrümanlarıyla kaynak tedariki yolunu denemeliyiz. Oradan ilave kaynaklar bulunabilir. Ben bunun Türkiye'ye yardımcı olacağı kanaatindeyim. Şimdi IMF ile stand-by anlaşması müzakereleri yapılıyor. Tahmin ediyorum önümüzdeki ayın başlarında bu anlaşma, realize edilmiş olacak. Türkiye, IMF'den 20-25 milyar dolar civarında bir finansman temin etmiş olacak. Aslında stand-by bir gösterge. Bizim Türkiye olarak bunun çok daha fazlasına ihtiyacımız var. Büyüme temin edebilmek için mutlaka yabancı kaynak bulmak durumundayız. Yabancı kaynak ya direkt yabancı yatırım olacak veya sıcak para dediğimiz bonolarla menkul kıymetler veya borsa yoluyla elde ettiğimiz kaynaklar olacak.

■ **Türkiye bu sertifikayla ne kadarlık kaynak çekebilir?**

Kira sertifikası yoluyla bilemiyorum, denememiz lazım. 5 milyar, 10 milyar, hatta bu kağıt çok iyi pazarlarsa getirisi de cazip olursa bunun da üzerinde bir kaynak sağlanabilir. Bizim o paranın fevkinde kaynağı ihtiyacımız var. Dünyada ekonomiler küçülüyor, bize de bu sirayet edecektir. Türkiye ekonomisi büyümek zorunda. Bunun için de yabancı kaynak bulmak zorundayız. Kendi kaynağımızla bu büyüme dinamiklerini harekete geçirmemiz mümkün değil. Geçen 6 yılda Türkiye yurt dışından çok güçlü yabancı kaynak çekerek büyümeyi sağladı. Bu bolluğu belki sağlayamayız ama stand-by ile birlikte Körfez bölgesine yönelik kira sertifikası veya gelir ortaklığı senedi yoluyla önemli bir kaynak sağlanabilir. Bu konuyla ilgili çalışmayı Hazine yapıyor. Sanıyorum Şubat'ta piyasaya çıkmış olacak. Dolayısıyla bu enstrümanlar vasıtasıyla Türkiye, yabancı fon ihtiyacını uluslararası piyasalardan bulabilir.

Faizsiz bankacılık sektörü %30 büyüdü

Kriz 2009 yılının ortalarında toparlanmaya başlar. Yani ekonomide tekrar bir büyüme süreci yaşarız. Şu anda bizim finans sektörü, reel sektörü finanse eder durumda. Bankalar normal fonksiyonlarına döndüler.

■ **Faizsiz bankacılık sektörü geçen yılı yüzde 30'luk büyüme ile bitirdi ama, Türk ekonomisi açısından makro ekonomik göstergeler hiç de iyi değildi. Siz bunu nasıl değerlendiriyorsunuz?**

Faizsiz Bankacılıkta yüzde 30 bir büyüme gerçekleşti. Ancak Türkiye'deki bankacılık sistemi ve reel sektör, dünyadaki finansal krizden özellikle son üç ayda olumsuz etkilemeye başladı. Piyasa biraz kendini frenledi. Dış etkilerin söylentisi maalesef bize

çok olumsuz yansıdı. Koro halinde olumsuzluk estirdik. Yani iş adamı olarak, vatandaş olarak maalesef olumsuzluk pompalandı. Basın organları da aynı şekilde. Bu piyasaları kastı. Reel sektörü kastı. Sadece şu dendi, bankalar zamanından önce kredileri çağırıyorlar. Bankalar kredi vermiyorlar. Halbuki bankalar kasıldı, tüccarlar da kasıldı, üretkenler de kasıldı. Tüccar tüccara kredi açmaz hale geldi. Yani maalesef burada hep birlikte bir yanlış yaptık. Biz bankalar

olarak bunun olumsuzluklarını son üç ayda gördük. Ekim, Kasım ve Aralık aylarında bunu yaşadık. Döviz fiyatının artması bir panik yarattı, bankalar daha likit hareket etme ihtiyacı hissetti. Tabi dünyada ve Türkiye'de koro halini alan olumsuz yaklaşımlar maalesef piyasaları negatif yönde etkiledi.

■ **Bu durum, fon girişini veya çıkışını nasıl etkiledi?**

Kısmi fon çıkışları oldu ama çok ciddi bir gerileme söz konusu değil. Yerimizde saydık. Mesela dövizde şu oldu, toplamda 20-25 milyar dolarlık bir para TL'ye dönüştü. Bir kısmı, bankacılık sisteminin dışına çıktı. Ama böyle çok ciddi bir gerileme söz konusu değil. Rakamlara baktığımızda hatta artış bile var. 2008'in 9'uncu ayında toplam krediler 360 milyar, Ocak ayının 8'inde 368 milyar. Dolayısıyla bir gerileme yok. Toplam mevduata bakıyorum, 9'uncu ayın sonunda 432 milyar, bugün 462 milyar. Demek ki; artış bile var mevduatta. Bütün banka sistemini söylüyorum; toplam menkul kıymette de herhangi bir gerileme yok. Şu an 191 milyar dolarlık menkul kıymet var bankacılık sisteminde. Toplam aktif 760 milyara ulaşmış. Takipteki krediler de 9 uncu ayda yüzde 3.45'miş, bugün 3.59. çok ciddi bir bozulma yok.

Önümüzdeki yıl için bizim beklentimiz yüzde 5-6 civarında tahsili geciken alacak nispeti olacak. Yani bizim sıkıntılı alacak dediğimiz rakam artacak. İnşallah kriz 2009 yılının ortalarında toparlanmaya başlar. Yani ekonomide tekrar bir büyüme süreci yaşarız. Ama bu uzun sürerse bozulma artabilir. Şu anda bizim finans sektörü, reel sektörü finanse eder durumda. Bankalar normal fonksiyonlarına döndüler.

■ **Sizce hükümet krize zamanında ve yeterince erken müdahale edilebildi mi, önlemler alındı mı?**

Türkiye 3-4 aydır bu süreci yaşıyor. Tartışılıyor, bütün önerileri Türkiye topluyor. Şahsen bizi çağırdılar. Ekonomi Koordinasyon Kurulu'na,

Türkiye Katılım
Bankaları Birliği
Genel Sekreteri
Osman Akyüz

hükümet bütün tarafları çağırdı. Bankalar Birliğini, Katılım Bankaları Birliği'ni, odaları, bütün kesimleri çağırdı. Herkes derdini anlattı. Hükümet bu konuda bir koordinasyon merkezi oluşturduğunu ve bütün kesimlerin önerilerini seslendirdiğini açıkladı. Yani hükümet alabildiğince bütün tedbirlerini almıştı. Tabii biz orada sorumluluk sahibi olmadığımız için şu da olsun, bu da olsun deriz fakat imkan var mıdır, yok mudur ona da karar verecek olan hükümettir. Sorumluluk çünkü hükümettedir. Ben şahsen tedbir alındı, alınmadı bu tartışmaları bir kenara bırakıyorum ama geldiğimiz nokta çok kötü bir nokta değildir.

■ **Toplumda, iş dünyasında büyük bir panik, endişe var. Korku var, belirsizlik var...**

Kesinlikle derin bir endişeye gerek yok. Türkiye'nin dinamikleriyle bu krizin bir alakası yoktur. Bizim en büyük şansımız makro dengelerin kurulmuş olmasıdır. Bütçe disiplininin Türkiye tarafından sağlanmış olmasıdır, bunlar en büyük artımızdır, enflasyon kontrol altındadır, merkez bankamızın döviz rezervleri yeterlidir. Ülkede bir güçlü siyasal iktidar vardır. Ekonomik istikrar vardır. Tabii ki dünyada bir yangın var. Bu yangının

dışında kalmamız mümkün değil, küreselleşme var, mal satıyorsunuz alıyorsunuz para transfer ediyorsunuz dünyayla beraber yaşıyoruz, etkilenmemek mümkün değil. Benim temenim şu, bu gelişmiş ülkelerden kaynaklanan bir kriz, inşallah oralarda kontrol altına alınır. Amerika'da yönetimin değişmesi de bir şans. Yeni bir yönetim var. Proaktif davranacaklar, krizi bir an önce bitirmek için gayret sarfedecekler... Dünya tekrar büyüme sürecine, gelişme sürecine, ekonomik refah sürecini yakalayacak. Biz de gelişen bir ekonomiyiz. Tedbirli yakalandık. Bizim zaten tasarruf açığımız var. Her zaman dışarıdan kaynak bulmak zorundayız. Kalkınmayı böyle sağlayacağız. Tamam bizim ülkemiz de günlük gülistanlık değil ama her şeye rağmen zorluklar olacaktır ama hep beraber aşacağız bunu.

■ **Yatırımcılara, bireysel tasarruf sahiplerine neler tavsiye edersiniz?**

İhtiyatlı iyimserlik tavsiye ediyorum. İyimserlik esas. İhtiyatı elden bırakmayacağız, tasarruf edeceğiz, paramızı çok iyi kullanacağız, iyi hesaplar yapacağız ve bu süreci hep beraber aşacağız. Bizim başka bir ülkemiz yok. Burada yaşayama devam edeceğiz. Yani herkesi ihtiyatlı iyimserlik tavsiye ediyoruz. ■

Türkiye Yatırım
Destek ve Tanıtım
Ajansı Başkanı
Alparslan Korkmaz:

Körfez'den 9 milyar dolar gelebilir

Küresel finans piyasalarında yaşanan dalgalanma Türkiye'ye yatırım akışının da hızını kesecek gibi görünüyor. Türkiye Yatırım Destek ve Tanıtım Ajansı Başkanı Alparslan Korkmaz, 2006 ve 2007'deki yatırım hareketinin, 2009'da ivme kaybedeceğini açıkladı. Bu yıl büyük bir ihtimalle doğru-
dan yabancı yatırım girişinde 18.5 milyar doların altında kalınacağını ifade eden Korkmaz, Körfez, Hindistan, Çin ve Rusya'dan yatırım çekmeye yönelik çalışmalar yaptıklarını ifade etti. Körfez sermayesinin dünyanın dört bir yanına yatırım yaptığına dikkat çeken Korkmaz, "Biz de bunun bir bölümüne adayız. Geçen yıl Körfez'den 2 milyar doların üzerinde yatırım gelmişti, bu yıl bu rakamı geçmeyi hedefliyoruz. Körfez'den gelecek fon kaldıraç etkisiyle 9 milyar dolara kadar ulaşabilir" diye konuştu.